

„*Ti pedig, testvéreim,
ne fáradjatok bele a jó cselekvésébe.*”
(2Thessz 3,13)

Álland Zsolt

AKIKNEK A HARANG SZÓL

Templomaink harangjai Isten dicsőségét hirdetik. 2019 tele óta végezzük közösen Komáromi Dániel harangkutató barátommal a harangok felmérését országszerte különböző hazai történelmi egyházak (református, római katolikus, görögkatolikus és evangélikus) templomaiban. Jelenleg az országban nincs senki, aki bármilyen naprakész adatbázist készítené harangjainkról, csupán régi, mára sok esetben már elavult információk állnak rendelkezésre, többek között ezen adatok frissítésén, kiegészítésén is dolgozunk. Különösen kedves számunkra ez a hitünk szempontjából is fontos, az Isten házához közel álló tevékenység.

Körülbelül 600 gyülekezetben jártunk már országos szinten, ebből nagyjából 250–300 református. Munkánk során nagyon sok ismeretség, kapcsolat és barátság is kialakult lelkipásztorokkal, presbiterekkel, gyülekezeti tagokkal. Számos különleges haranggal és villamosítási megoldással találkoztunk, jóval és rosszal egyaránt. Hazánkban a legelterjedtebb harangmegszóltatási forma az ún. *húzó mágnesez meghajtás* (ritka esetekben találkozhatunk más formákkal, mint például a dörzslapátos, a motoros vagy az excenteres meghajtás, amely utóbbi figyelhető meg az ajkai református templomban: ez a típus innen terjedt el az országban, ezért nevezik „ajkai meghajtás”-nak is). Nagy általánosságban elmondható, hogy a Magyarországon lévő templomtornyokban lakó harangok és azok felszerelésének legnagyobb része rossz állapotban van, vagy a nem megfelelő villamosításból, vagy pedig a rossz mechanikai megoldásokból adódóan. Ez annak

köszönhető, hogy sok esetben hiányos ismeretekkel rendelkező cégek, emberek végzik a harangok felújítását, karbantartását. A nem megfelelő állapot további oka lehet még a gyülekezetek és azok vezetőinek kevésbé konstruktív hozzáállása. Ez az itthoni harangkultúrán is meglátszik, például német barátainkhoz képest jelentősen alacsonyabb a színvonal mind a villamosítást, mind pedig a harangok felszerelését és azok használatát tekintve – nem állíthatjuk, hogy a közösség nem kötődik a harangszóhoz: figyelünk arra, ha megszólal a harang, de arra már kevésbé, hogy milyen módon.

Harangjaink jó állapotának és épségének megőrzése érdekében kifejezetten fontos a megfelelő időközönként történő szakszerű karbantartás. Erre akkor van lehetőség, ha a toronyban minden feljáró biztonságos, és állatok (pl. galambok, denevérek, nyestek, baglyok) sem lakják, utóbbi esetben a karbantartás előtt a torony takarítása és az állatok kizárása szükséges (ez nem érinti feltétlenül a padlásteret, hiszen tudunk olyan gyülekezetről, amely tudatosan ad helyet a tetőtérben denevér- vagy bagoly-családoknak). A harangok állapotának ellenőrzését és a szükséges karbantartásokat legalább évenként el kellene végezni.

Jóllehet tevékenységünket önköltségen – tehát a gyülekezetektől pénzt nem kérve – és önerőből finanszírozzuk saját szabadidőnkben, ennek ellenére sajnos nem egyszer utasítják el megkereséseinket – leggyakrabban a római katolikus egyház részéről –, olykor meglehetősen udvariatlan módon, nem mérlegelve a fölmérés hiányából eredő kockázatokat. Sajnos az ezen a területen nem jó szándékkal tevékenykedő más, magukat harangkutatóknak kiadó személyek ártó, a harangokat rövidebb és hosszabb távon is károsító tevékenysége sem segít a helyzeten...

A harangok kutatása meglehetősen összetett folyamat. Maga a kutatás az otthon kényelmében a helyszínek kiválasztásával szokott kezdődni, általában egy A és egy B opciót is készítünk az adott napra. Amennyiben ez megvan, a szervezés veszi kezdetét, amely e-mail-írásokból és telefonos megkeresésekből áll. Sajnos nem egyszer pontatlanok vagy hiányosak a hozzáférhető adatok, így vannak olyan gyülekezetek, amelyek vezetőit nehéz, vagy nem is lehet elérni. Ha sikeres minden helyszínen szervezése, az adott nap reggelén útnak indulunk. Az utazást mindig imádkozással kezdjük.

Egy napon körülbelül 4–5 helyszínt szoktunk meglátogatni, mindegyiken a következő lépésekből áll össze a terepmunka: először a toronyfeljárót vizsgáljuk meg, hogy a harangokat viszonylag biztonságosan meg lehet-e közelíteni (a magasság miatt ebben mindig van valamekkora kockázat), illetve a kisfilm elkészítéséhez szükséges-e bármilyen kiegészítő felszerelés, például reflektor. Sok toronyban találkozunk rossz állapotú feljáróval, olykor saját létrát is kell használnunk, hogy a harangokat elérjük. (Előfordult olyan, hogy a felszereléssel együtt egy teljes emeletet zuhantunk vissza a korhadt padló miatt.) A munkát nem könnyíti az sem, amikor a tornyot például galambok, egyes esetekben nyestek lakják, így a helyszínen nagy mennyiségű ürülék és állattal találgató: ez minden toronyban végzendő tevékenységet jelentősen megnehezít. Ezt követően megtörténik a videós felszerelések előkészítése, a diktafon és kamera beállítása, a harangok üzemképességének ellenőrzése. Amennyiben minden feltétel adott, elkészítjük a felvételt, majd kezdődik a munka nehezebb része:

az adatok kigyűjtése, ami magában foglalja a harang feliratának, alsó átmérőjének, gyári számának és súlyának leolvasását. Általában feladatunk ezen része az egyik legkörülményesebb, ugyanis a harangok sokszor magasan helyezkednek el, nem minden esetben lehet őket egyszerűen közelről szemügyre venni, hiszen a padlózatok állapota, időnként tényleges hiánya megnehezíti az adatgyűjtést. Amint a gyűjtéssel megvagyunk, fényképek készülnek a harangokról és a hozzá tartozó felszerelésekről, meghajtásokról, majd a templomról külső és belső képeket is készítünk egyaránt. Ezután indulunk a következő helyszínre, majd ez ismétlődik egészen a hazaindulásig. Legtöbbször nem ér véget ennyivel az adatgyűjtés, hiszen ha vannak a gyülekezetek tulajdonában olyan régi iratok, gyülekezettörténeti források, amelyekben említés esik a harangokról, azokat is szemügyre vesszük, dokumentáljuk. Ezt követően ahogy a kutatás kezdete, úgy a vége is az otthon kényelmében történik a gyűjtött anyagok feldolgozásával, a harangfeliratok és képek elemzésével, további kutatásával. Ez a kisfilm megvágását, a dokumentumok elkészítését jelenti, külön-külön minden templomról. Ezen munkálatok nagyjából egy hetet vesznek igénybe templomonként. Tevékenységünk gyakorlati hasznai közé tartozik, hogy az adott gyülekezeteket tájékoztatjuk a felmérést követő állapotról, így sok esetben mentettünk már meg harangot például repedéstől, lezuhanástól, és adott esetben a harangozási szokásokat is sikerült újra feléleszteni, színesebbé tenni. Elsősorban a harangokra figyelünk, de minden más, templommal, építészettel, hangszerrel kapcsolatos tárgyi emléket is nagy örömmel tekintünk meg és dokumentálunk.

Nem egyszer találkoztunk már többszáz éves történelmi harangokkal, amelyek túléltek a két világháborút, és a mai napig hirdetik Isten dicsőségét. Ide sorolható például az abodi reformátusok 1619-ből származó harangja, vagy például a tósokberéndi római katolikus templom, ahol kutatómunkánk után nem sokkal egy sajnálatos tragédia következtében kigyulladt és teljesen tönkrement a torony, így az eredeti építési állapotok csak a mi dokumentációinkban találhatóak meg, és őriznek az utánunk jövő nemzedékeknek fontos információkat.

Különleges tapasztalataink közé tartozik, amikor egy-egy gyülekezet rendkívül örül megkeresésünknek, és minden kutatáshoz szükséges feltételt biztosítani igyekeznek. Legemlékezetesebb alkalommal étellel és itallal vártak minket, testvéri közösség alakult ki, melynek végén jót beszélgettünk, s kapcsolatunk azóta is töretlen.

Az évek óta tartó kutatás és munka során sok-sok tapasztalatra tettünk szert mind szakmailag, mind lelkileg is. Tudástárunk minden alkalommal bővül, hiszen két ugyanolyan harang nincs, történetük is mindig különböző. Minden torony után levonható valamilyen tanulság, aminek köszönhetően a következő alkalommal már még alaposabb és jobb eredményű kutatást tudunk végezni. A személyes kapcsolatok erősebb tételében is segít közösen megélni ezeket a csodálatos alkalmakat, akár magára a munkára, akár a gyülekezeti tagokkal, lekipásztorokkal történő találkozásra gondolva.

A jövőre nézve mindenképpen célunk a kutatásainkból egy átfogó kötetet készíteni, témakörök szerint csoportosítva, de ennek elkészültéig a *Templomok és Haran-*

gok YouTube csatornánkon¹ követhetik figyelemmel eddigi gyűjtéseinket videófelvételek formájában, honlapunkon – amelyet a YouTube csatornán keresztül elérhetnek – írott dokumentumokként is.

Szeretnénk köszönetet mondani azoknak a gyülekezeteknek és lelkipásztoraiknak, akik az eddigiekben bármilyen módon hozzájárultak kutatómunkánk sikerességéhez és eredményességéhez.

Hálásak vagyunk az Úrnak, hogy mindezt engedte nekünk megélni, s imádságainkban kérjük, adjon továbbra is erőt, kitartást szolgálataink teljesítéséhez!

Soli Deo Gloria!

---

¹ <https://www.youtube.com/user/templomokesharangok>

E-mail cím: harangkutatas@gmail.com

Telefonszámok:

Komáromi Dániel: +36 30 179 1452, Álland Zsolt: +36 70 670 4629